

Fem ordførere har jobbet for å endre dette bildet

I 20 år har Lom kommune kjempet for å få en mer miljøvennlig regulering av Tesse.

KRIELEN, Tesse ble bygd ut under krigen av tyskerne. I år er det 20 år siden konsesjonen gikk ut.

– **SKADENE** er for omfattende. Jeg tror dette er umulig å rette opp, sier Simen Bjørgen, ordfører i Lom.

Han ser oppgitt ut over det store fjellvannet som ligger midt i Brimiland. Det er redusert til en brøkdal av sin størrelse. Omgitt av en orken av stein og sand.

– Min oldefar, livnærte seg av å fiske her. Fisken var stor og hadde spesielt rødt kjøtt. Derfor ble også utbygging av Tesse nedstemt tre ganger av kommunestyret. Tesse vekker følelser.

Tyskerne bygde ut

Men så kom krigen og tyskerne:
– Da ble Tesse bygd ut med ett formål: Å produsere kraft. Den gang fantes verken manøvreringsreglement eller miljøkrav. Vi fikk en miljøstandard som ikke lignet noe.

– **Tilgodeser kraftprodusentene**

Lom kommune var derfor raskt på pletten med sine krav om et strengere manøvreringsregime da konsesjonen gikk ut i 1991. I første omgang godkjente Olje- og energidepartamentet midlertidig fram til behandling av ny konsesjonssekund. Forst i 2003 kom Norges vassdrags- og energirektorat med en innstilling.

som ble påklaget av Lom kommune.

– En slik revisjon skal tilpasse seg ting som har virket uheldig i konsesjonsperioden i 50 år, men vi ser at myndighetene velger å tilgodeser kraftprodusentene og produksjonen, sier Bjørgen.

Enorme kostnader

Saken havnet hos Olje- og energidepartementet, hvor den har ligget siden. I år har saken 20-årsjubileum. Da Teknisk Ukeblad skrev om denne saken i fjor, forsikret daværende olje- og energiminister Terje Riis-Johansen om at det ville komme en snarlig avklaring.

I Lom kommunen har fem ordførere og to advokater jobbet med denne saken. – Det er smakk om enorme kostnader for en liten kommune som Lom.

Rammer rettsikkerheten

Bjørgen har møtt mange energiministre i løpet av sin tid som ordfører.

– Einar Steensnes, Torhild Witvøy, Odd Roger Enoksen, Aalaug Haga, Terje Riis-Johansen og Ola Borten Moe. Plus 14 til 15 statssekretærer. De har vært hyggelig å treffe, men det skjer jo ingenting, sier han, og fortsatter:

– Det finnes ingen sakbehandlings-sikkerhet i revisjonsaker. Dette hører ikke hjemme noe sted.

– **Tøff vinter**

Heller ikke konsesjonshaver Glommen og Laagens Brukesierforening (GLM) reglement:

er fornøyd med saksbehandlingstiden:

– Vi skal levere en plan for erosjons-sikring til departementet, men det skjer uavhengig av revisjonsaken. Den drar ut i langdrag, sier adm. direktør Are Moberk. Han er enig i at Tesse ikke er et valkert syn i mai i år.

– Vi har hatt en tøff vinter, hvor vi har vært nødt til å utnytte de sivettene vi har hatt. Resultatet ser du nå og fyllingsutsiktene er også dårlige. Det er ekstremt lite snø i fjellet, så det kan ta lang tid før vi får et visuelt akseptabelt nivå.

Behold reguleringsevnen

Moberk advarer likevel mot å endre reguleringnivået.

– Reguleringsvnen er vårt beste bidrag i forhold til andre fornybare energikilder som er mer avhengige av vær og vind. Vi mener at man må se miljøhensyn i en større sammenheng og ikke gi fra seg reguleringsvnen som et etablert.

– **Ikke gunstig**

Også AS Eidefoss med sine kraftsasjoner har interesse av en snarlig avklaring, forsikrer adm. direktør Hans Kolden.

– Dette er et eksempel på at konsesjonsmyndighetene bruker for lang tid. Det er ikke gunstig for oss.

Tapet produksjon

AS Eidefoss setter ikke pris på Lom kommunes krav om et annet manøvreringsreglement:

«Skadene er for omfattende. Jeg tror dette er umulig å rette opp.»

Simen Bjørgen, ordfører i Lom.

– Vi har beregnet at det kan utgjøre i enkelte år 3 til 4 prosent tapt produksjon, som tilsvarer 10 til 15 GWh. Dette vil forplante seg helt ned til Glomma. Vi ser heller ikke at et annet reglement vil bety mye for det estetiske, da har vi mer tro på andre avbøtende tiltak.

Kolden mener at et samlingsmagasin aldri vil se bra ut i enkelte perioder av året. – Et helt nedlagt magasin er ikke noe pent syn, men vi har vent oss til det de siste 60 til 70 årene.

340 revisjoner

Fram mot 2022 skal NVE behandle hele 340 revisjonsaker. Simen Bjørgen leder også revisjonsgruppen i Landsammen-slutninga av Vasskraftkommunar (LVK).

– Dette er vår tids største miljøsak i vassdragsammenheng. Vassdragsbygging i dag kan ikke sammenlignes med det som ble bygd ut på 40-tallet, mener han.

Samtidig som alle disse konsesjonene står foran en revisjon, kartlegges Norges vannressurser i forbindelse med at EU's vanddirektiv har trådt i kraft her til lands. LVK mener at dagens ordning for revisjon av konsesjonene er et brudd på vanddirektivet. I mars klaget LVK og flere andre organisasjoner de norske forvaltningsplanene inn til overvåkningsorganet Esa.

Mens Lom kommune har ventet på et svar fra myndighetene, har Øvre-Øtta blitt bygd ut i nabokommunen Skjåk kommune.

liggende så lenge, og at økonomisk kompensasjon ikke er en del av dagens revisjonsordning?

– Her er meningen delte. For oss er ikke økonomi det viktigste, det er å få en anstendig miljøstandard. Vassdraget har lidd under hard belastning i mange år. Det ser heller ikke ut til at kraftprodusentene lider under dårlig økonomi, sier Bjørgen, og ser utover den nedlappede vannet.

Her har det vært aktivitet siden den yngre steinalder.

– Disse fortlidminnene etnok for lenget gått tapt. Desverre.

– Her er det både et manøvreringsreglement og miljøstandarder. I tillegg har Skjåk kommune kommet inn på ersiden, mens vi ikke får revidert Tesse-konsesjonen. Det er dobbelt urettferdig, sier ordføreren.

Økonomisk kompensasjon

Lom kommune krever også økonomisk kompensasjon for miljøskadene som har skjedd opp gjennom årene.

– Det bør åpnes for økonomiske ordninger som gjør at man kan sette inn tiltak. – Energi Norge mener at det er dette kravet som er årsaken til at saken har blitt

FEM: Simen Bjørgen er den femte ordføreren som har jobbet med denne saken. Snart gir han seg, og han regner med å måtte overlevere denne saken til sin etterfølger.

«Ønsket om miljø-forbedringer opp møt ønsket om mer fornybar energi, er en utfordrende avveining.»
NVE-direktør Rune Flatby

Frykter tapt produksjon

- Det er naturlig at departementet tenker seg lenge om, mener direktør i Energi Norge, Hans Erik Horn.

Han mener at en viktig årsak til at saken har blitt liggende så lenge i forvaltningen er kommunens krav om økonomisk kompensasjon.

WISSENDE: Direktør i Energi Norge Hans Erik Horn mener at økonomiske krav er en viktig årsak til at denne saken er blitt liggende 20 år.

310 JANNECKE NILSEN

er glad for å ha denne saken hengende.

- Det tar ressurser fra alle.
- Ved kraftutbygginger i dag gjelder helt andre miljøkrav og det er ikke uvanlig at vertskommuner får en form for kompensasjon. Er det ikke forståelig at de kommunene som fikk utbygginger under helt andre forutsetninger, ønsker de samme betingelsene når konsesjonen skal revideres?

- Jeg kan skjønne at de ønsker kompensasjon, men det finnes ingen beregningsmodell for ulempeene sier Horn, og understreker at økonomisk kompensasjon ikke er en del av dagens revisjonsordning.

Vanndirektivet

Frem mot 2022 skal 340 vannkraftkonsesjoner revideres. EUs vanndirektiv har trådt i kraft og er implementert gjennom revisjonsinstansen. Dette får konsekvenser for dette arbeidet, forsikrer NVE.

- Dette arbeidet må samordnes med EUs vanndirektiv, sier avdelingsleder av verdi-

direktør i NVE, Rune Flatby. NVE har laget et forslag til en veileder for revisjoner som er sendt til OED.

- Vi har hatt lav prioritert på revisjonsaker i påvente av en avklaring, sier Flatby.

Tapt produksjon

Krav til minstevannføring og magasinvannstander vil ha stor betydning for kraftproduksjonene. For Norge samlet har NVE beregnet at tapt produksjon ved generelle minstevannføringer vil ligge i området 5-12 TWh avhengig av sesongfordeling.

Eventuelle nye pålegg om naturlig minstevannføring på generell basis kan dermed antas å gi krafttap i størrelsesorden 8-10 TWh.

- Prisen for å erstatte dette ligger mellom 36 og 40 milliarder kroner ved rimelige nye vannkraftprosjekter, og langt høyere ved vindkraftprosjekter, sier næringspolitisk rådgiver Geir Taugbøl, som understreker at regulerbar vannkraft sett i en klima-

summenheng nesten er uerstattelig.
- Vi ville miste mer enn produksjonsliteten som gjør annen fornybar kraft mulig.

Utfordrende

Taugbøl viser til at vanndirektivet inneholder et punkt som sier at miljømålene må utformes slik at virksomheter som har «stor og tyngende samfunnsnytte» ikke blir lidende.

- Kraftproduksjonen er også opptatt av å ta miljøhensyn og vil delta i arbeidet med å utarbeide vannplaner. Det er mange tiltak å spille på, som må vurderes opp mot den kostnaden det er å ta vannet, sier Horn.

- Ønsket om miljøforbedringer opp mot ønsket om mer fornybar energi, er en utfordrende avveining, medgir NVE-direktør Rune Flatby. *

- Groteske forhold i fjellheimen

Norges Naturvernforbund mener at det er på tide at gamle miljøsynder rettes opp.

- Dette er eldgamle konsesjoner som ble gitt i en tid da det ikke fantes miljøkrav. Vi mener at i en tid av tilfellene kan man både tilbakeføre naturen og øke produksjonen ved å oppgradere anleggene. Vi går også mot en fremtid med mer nærbar. Da mener vi at det er naturlig at ikke alt går til økt produksjon, sier leder i Norges Naturvernforbund, Lars Hattbrekken. Naturvernforbundet har i vår fått flere telefoner fra folk som er forferdet over hvordan det ser ut i fjellheimen.

- Nedtappingen i år er svært kraftig og mange steder er det groteske forhold. Dette har store konsekvenser for fisk og insekter, som står i fare for å forsvinne. Så det er ikke bare det estetiske som blir rammet, sier Hattbrekken.

- Det diskuteres nå om Norge skal bli et grønt batteri for Europa, og da bør det stilles strenge miljøkrav til disse utbyggingene.

MILJØKRAV: - Nedtappingen i år er svært kraftig, og mange steder er det groteske forhold, sier leder i Norges Naturvernforbund, Lars Hattbrekken.
FOTO: MULLERBERG/ALL SCAPRA

- Tempo skal økes

- Saken har tatt lang tid og det kommer en avklaring i løpet av året, sier politisk rådgiver i Olje- og energidepartementet, Ivar Vidgren. Han forsikrer om at det vil bli fortgang i disse saken.

- Revisjon og fornyelser av vassdragsreguleringskonsepsjoner reiser omfattende og kompliserte spørsmål for vassdragsmyndighetene, men nå skal tempoet økes i årene fremover.

«Hvert år endrer landskapet seg med flere meter.»

Simen Bjørgen, ordfører i Lom